

Gudernes Stræde:

om en åndelig efterårsvandring mod lysere tider

[Artiklen har være bragt i Forn Sidrs tidsskrift, Vølse, december 09; den giver et indblik i Hefjendur tankegangen og værdisættet. Og belyser samtidig væsentlige træk af det religiøse verdensbillede som kendetegner traditionelle og polyteistiske kulturer]

Lørdag den 17 oktober mødtes ni mennesker før solopgang ved Mosede Fort på Karlslunde strand (Køge bugt) og travede knap 40 kilometer til skibssætningen ved Lejre. Det var dog ingen almindelig gåtur, men en åndelig vandring til gudernes styrkelse og ære. Begivenheden – for selvom turen måske ikke var opsigtsvækkende lang eller hård, så var den dog bemærkelsesværdig – blev udført i forlængelse, til støtte og videreførelse af væsentligt større bedrifter. Først og fremmest fra den danske forfatter og Martin A. Hansen som gav os mesterværket *Orm og Tyr* (1952), og som i forbindelse med sine studier i nordisk oldtidshistorie og sindelag tilbragte talløse timer med at vandre rundt i den danske, og navnlig sjællandske natur og gøre sig tunge og dybe tanker, som kun en skabende ånd kan gøre det. Han 'opdagede' en rute af stor sakral- og magtpolitisk betydning tværs over Sjælland fra Køge bugt til Ise fjord, og navngav den *Gudernes Stræde* i et mindre skrift af samme navn (1954)

Takket være en stor, frivillig indsats fra Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdelinger i Lejre, Roskilde, Solrød og Greve, og støtte fra de tilhørende kommuner er den gamle vision kommet et stort skridt nærmere en virkeliggørelse og Gudernes Stræde som kulturhistorisk vandresti er nu en kendsgerning. Ruten er optegnet på kort og markeret med vejviserpæle og fortællerpæle, der beretter om de forskellige højdepunkter. Alle pælene som er

hamret ned i jorden langs den lange rute er prydet med det flotte hedenske logo, der er sammensat af Odins hest Sleipnir og ravnene Hugin og Munin, en stærk manifestation og et kraftfuldt jærtegn, der ligesom indvarsler gudernes genkomst i Norden.

Lidt baggrund

En righoldig hjemmeside, <http://gudernesstraede.dk> forsynet med kort, tekster og taler med mere, beretter også om baggrunden for det storstilede projekt:

”Forfatteren tog sit udgangspunkt i arkæologiske fund omkring Lejre samt sagn og fortællinger. Der til føjede han et omfattende studium af landskabets naturlige form, gravhøjenes placering og gamle stednavne og deres betydning. Deraf sluttede han, at Lejre var kongernes by i bronze- og jernalderen. For at kongen kunne beherske et større område og værne sig mod fjender, og for at sikre forsyning af bl.a. bronze, var det nødvendigt med veje til de nærmeste kyster med gode landingsmuligheder. Det blev Karlslunde Strand mod øst og Vellerup Vig mod Isefjord.

Lejre var vadestedet over moseområder og Lejre Å. Fra Lejre fulgte oldtidsvejen Langvad Å mod øst til Snoldelev for derefter at gå nord for Møllebækken og Karlslunde Mose til den høje kyst syd for Mosede Fort. Overalt følges strædet af gravhøje som ligger i rækker eller klaser.

Vejen var også gudernes vej. Processioner med vogne med symboler for solen, senere figurer af de nordiske guder, blev anført af lurblæsere og mænd med hornede hjelme og store pragtøkser. De drog ud til hellige steder, f.eks. Blodhøj i Snoldelev – og måske videre til Himmelbjerg i Karlslunde - hvor der formentligt blev ofret både dyr og mennesker for at formilde guderne og skabe lykke og fremgang for områdets beboere.”

I skriftet *Gudernes Stræde* – tilgængeligt i genudgivelsen ved Lejre Fredningsforening (2003), skrev Martin A. Hansen i 1954:

”Lejrekongerne sad ved denne Vej som Ræve, der har flere Udgange. De sad ogsaa med Sporer i begge Sjællands Flanker. Saadan et Omraade duede som Rygrad i den begyndende Rigsorganisation, som Overleveringen tillægger Skjoldungetiden i Germansk Jernalder. En politisk Enhed har tilmed betydet en officiel kultisk Enhed. Det vigtige Hærstræde har ogsaa været Gudernes vej.”

Over halvtreds år efter kan vi nu glædes over at visionen har fået nyt liv, guderne er atter på folkets læber, og får liv som mennesker vandrer på deres stræde. Man fristes til at udbryde, at en hedensk genfødsel er i gang, en ny tidsalder gryr.

På Martin A. Hansens 100 års fødselsdag, den 13 september 2009, blev Gudernes Stræde indviet med en større folkefest ved Lejre Skibssætning. Der var flere fremtrædende talere. Alle talerne kan med udbytte læses på hjemmesiden, men lad os dvæle ved et par passager der fortjener fremhævelse i forbindelse med denne vigtige åndshistoriske begivenhed.

Gråskægs tale til og om guderne fik naturligvis mange smil frem på de hedenske ansigter, men først og fremmest faldt de vigtige ord fra hovedtaleren Hans-Ole Hansen, søn af Martin A., der vandrede med faderen som dreng, der fortsatte interessen for og udbredelsen af kendskabet til vor oldtidshistorie som leder for Lejre Forsøgscenter og Dybbøl Centret, og han har tydeligvis arvet ikke så lidt af faderens skarpsind og fortælleevne.

Det indre og ydre landskab

Hans-Ole fortæller at betegnelsen 'Gudernes Stræde' for Martin A. havde dybere betydning:

"Ikke som navn på en vej eller sti, der havde været engang og som arkæologer ville kunne udgrave og vise forløbet af.

Men som en indre, åndelig eller mental skabelse af afgørende betydning for de fortidsmennesker, de forne mennesker, der i bondestenalder, bronzealder, jernalder og i vikingetiden beboede egnene mellem Isefjord og Køge Bugt. Egne rige på vidtstrakte græsninger, på store skove, på gode landbrugsjorder og på skibsveje til handel.

At det var 'Gudernes' og ikke menneskenes stræde stod ham klart. Med sagn og stednavne, offersteder, gravanlæg og forbindelseslinjer til himmellegemer kunne fortidens mennesker have skabt kosmologiske landskaber omkring det vejfar, der fra fjord til bugt gik indenom Sjælland, ikke uden om."

Hans-Ole Hansen understreger, hvor vigtigt det er at fortidens lærdom forbindes med den levende nutid, og det mere end antydes at det er tid til at genoptage forbindelsen med landskabets naturkræfter og de guddommelige magter efter et længere afbræk med kristendommens naturforsagelse og -sømmelse:

"Med 'Gudernes Stræde' viste Martin A. os i et videre syn, at fortællingen om fortiden altid må gribe kilderne – alle former for kilder om fortiden – og samle dem i en vision, der griber det moderne menneske. Og det gjorde han så. Og han valgte at favne bredt.

Man er nu inde på, at der er en forbindelse mellem det fysiske ydre landskab og det mentale indre landskab i mennesker. Og at oldtidens mennesker tog det helt alvorligt, og derfor konstruerede orden mod kaos – fysisk som psykisk – ved at inddrage det større landskab, der omgav deres gårde og bebyggelser. Med kristendommen blev denne tro lagt hen, thi landskabet var Guds værk og skabt af ham, så det behøvede sande troende ikke at bekymre sig om.

Der er i vor fornufts- og forskningstid andre livsvigtige gudemagter knyttet til det stræde mellem Køge Bugt og Isefjord, som vi dag indvier. Sundhed gennem bevægelse. Nedstresning gennem sansninger. Psykisk værdifylde ved mødet med fortællepælenes forklarede, historiske begivenhedssteder. Kærlighed gennem opdagelsen af natursteders plante- og dyreliv. Tilfredshed og lykke ved at fighte for og gennemføre bevarelsen af denne moderne og fremtidige livsfylde, som skabelsen af vej og sti og oplysning ad hele "Gudernes Stræde" skænker den store befolkning, der bebor denne del af Sjælland og Hovedstadsområdet."

Sammenhængen mellem det ydre og indre landskab, mellem sindelaget og folkekarakteren på den ene side og mellem naturen og landområdet på den anden, er afgørende for de traditionelle natur- og folkereligioner, som verden over er kendetegnet ved hengivelse til flere guder (polyteisme) der er særligt tilknyttet den pågældende folkeæt og natur. Der er meget der tyder på at vores identitet, vores væsenshed er nært forbundet med vores forfædres land som gennem talløse slægtled har samvirket om at gøre os til dem vi er i dag. Og det er utvivlsomt godt for vores selvforståelse og selvfølelse at opholde os mere i vor egen natur, ikke mindst vandreture på udvalgte steder.

Biokemikeren, dr. phil. i biosemiotik, Jesper Hoffmeier foreslår at "vi opnår æstetisk glæde ved at genkende liv som fænomen i verden. Og jo mere livfuldt, jo bedre," og minder os om, "at formningen af grundstrukturen i menneskets psykiske landskaber fandt sted i en virkelighed, hvor dyr og planters egenskaber spillede en ganske anderledes altgennemtrængende rolle for vores eksistens end tilfældet er i dag. Og som de semiotisk set behændige dyr allerede vore tidlige forfædre for en halv million år siden må have været, har de selvfølgelig bestandigt forsøgt at efterligne og forudse dyrenes adfærdsmønstre og aflæse planernes vækstfaser for at drage maksimal nytte af dem som føde, lægemidler, varsler, udsmykninger etc. De har kort sagt været langt mere bevidste både om mangfoldigheden af og den logistiske struktur bag naturens livsytringer, end vi – de fleste af os – er i dag." Dette skriver han (s. 111) i bogen *Tro på Tvivl: Kritik af religiøs og videnskabelig ufornuft* (2009), som i øvrigt er ganske vedkommende for vor tids asatroende, fordi hans brug af biosemiotikken til at forklare verdens meningsfuldhed er ganske forenelig med en grundhedens tanke, fordi hans religions kritik i høj grad er monoteismekritik og fordi han har en særdeles vigtig grundpointe, når han kritiserer fordrivelsen af metafysikken fra den akademiske verden, og at veluddannede mennesker generelt er blevet tonedøve overfor det religiøse sprog, så dybsindige sjæle der støder på videnskabens rendyrkede tekniske fornuft, bliver kastet i armene på forskellige ufunderede religiøse (Læs: monoteistiske/ newage-sværmeriske, givetvis) forklaringsmodeller. Med andre ord har vi brug for at flere af vores menneskelige og intellektuelle ressourcer bruges på at svare på de store åndelige spørgsmål og tilvejebringe en mere dækkende og meningsfuld verdensforklaring.

Hvor vidt man ser størrelser som sundhed, nedstresning, psykisk værdifulde, kærlighed og lykke som udtryk for de nutidige guder kan vel diskuteres, men en forbindelse er der utvivlsomt, og det giver også god mening at se den hedenske udforskning og medansvaret for skabelsen af en foranderlig verden som forenelig med den moderne naturvidenskabs nysgerrighed og iagttagerafhængigheden. Og for tilhængere af Nordens magter, er det utvivlsomt opløftende når Hans-Ole Hansen afslutter sin tale med at sige, at: "Mit ønske på denne dag er, at 'Gudernes Stræde' i fremtiden giver oplivelse såvel som oplevelse til flest mulig mennesker. Sker det, så er det i sandhed ikke alene menneskenes, men også de nutidigt livgivende gudemagters stræde!"

Ikke bare Hans-Ole Hansens tale var opløftende; adskillige borgmestre talte

også om værdien af Gudernes Stræde, og man må da medgive, at det er en fin vind der blæser vor tids nye retning, når eksempelvis Lone Rytter, på vegne af Greve Byråd i 2009 kan stå foran den forsamlede skare og sige:

”At komme ud - gå i de gamle guders fodspor - foretage historiske hop gennem flere tusinde år og samtidig blive inspireret af den smukke natur er lige præcis det, vi ønsker at kunne tilbyde nuværende og kommende generationer. Vi ønsker at gøre kulturarven tilgængelig og aktiverende, og vi ønsker at gøre naturen tilgængelig og aktiverende fordi det skaber identitet og fællesskab samt frisk luft og motion - alt sammen medvirkende til bedre livskvalitet for alle. ”

Ofre og Livskraft

Vores tur den 17 oktober, hvor vi vandrede over halvdelen af strædets 64 kilometer, var i sandhed en rig kilde til oplivelse og oplevelse, til selvfølelse og sammenhold. Der var levende forbindelse til kulturarven og øjeblikkelig forøgelse af livskvaliteten. Og fællesvandringen var en fremragende ramme om socialt samvær og styrkelse af venskaber. Vi gik i kortere og længere tid, alene, to og to og i grupper på flere og samlet, gjorde bla. ophold ved udvalgte helligsteder, og der var utroligt rige muligheder for at tale sammen og udveksle tanker. At vi var fælles om at dele de samme strabadser og havde et fælles mål, var desuden meget befordrende for gruppens fællesskabsfølelse og sammenhængskraft.

Men vandringen var endda mere end det. For det var også et offer til de nordiske gudemagter som hviler i vores natur og som er knyttet til vores folkeæt. Guderne har været mere eller mindre fordrevet fra menneskenes hjerter i de sidste tusind år med kristendommens religiøse eneherredømme, og derfor er de trådt i baggrunden, berøvet den dyrkelse og omsorg, den saft og kraft som de har brug for, hvis de skal virkeliggøres.

Hvad enten der har været tale om større fællesguder, mindre lokalguddomme, personlige skytsguder eller andre, så har forbindelsen med mennesker altid og gennem alle polyteistiske kulturer været afhængigt af ofre, blót og gaver. Gensidig gavnlighed. De fleste slags ofre, som mennesker har bragt gudemagterne, har været organiske, blod, kød, afgrøder, mjød, fødevarer der repræsenterer energi, næring, livskilder.

Vi ved at religiøse mennesker gennem tiderne også i stor stil har danset til gudernes ære og styrkelse, og det er nærliggende at se denne fysiske anstrengelse som et tilsvarende offer af energisk livskraft.

På lignende vis kan man se en vandring til guderne som et styrkende offer af livskraft. Hvad end man ofrer nærende føde, rigdomme som hele okser, afgrøder til overnaturlige væsener, eller man danser den vilde kultiske dans til man segner, eller vandrer en længere tur, der ikke tjener noget praktisk transportformål, så gælder det at handlingen for en atheistisk eller profan betragtning er meningsløs, absurd, formålsløs. Men det er også gerne i det tilsyneladende menings- og formålsløse at det dybere formål ofte opnås, og det er ikke mindst i kraft af denne modige og krævende handling, denne tillidsfulde frivillige gavmildhed, at vi kan få slukket den åndelige tørst som

altid har drevet det religiøse menneske, tørsten efter højere mening.

Religiøs Mening

Lad os dog ikke bilde os ind at fortidens menneskers religiøse længsel blot var rettet mod dén poetiske skønhed og terapeutiske virkning som kan synes det opnåelige udbytte for vor tids spæde religiøse bestræbelser.

Moderne atheistisk arrogance afskriver jo gerne fortidens religion, som overtro, og frygtsomme, uvidende menneskers barnagtige absurditeter.

Det er dog ikke bare arrogant, men udpræget ubegavet at tro på, at de forholdsvis få mennesker – hvis succesfulde anstrengelser for at opretholde livet hele menneskeheden kan takke for sin overlevelse – i titusindvis af år, slægtled efter slægtled, ofrede så stor en del af deres eksistensgrundlag til guder og magter der ikke fandtes og som ikke virkede til stammens gavn og lykke.

Der er ingen vederhæftig grund til at tro at de begav sig af med famlende føleri i årtusinder. Derimod var det givetvis hård socio-religiøs videnskab, hvor kun det virksomme og reproducerbare overlevede, kun de skikke og guder som skabte lykke overlevede. At kilderne, specielt de skriftlige i Norden, er mangelfulde og vanskeligt forståelige for vores moderne tankegang, bør ikke afholde os fra at tænke os frem til, at de på verdensplan helt ubegribeligt massive vidnesbyrd om religiøs praksis og overnaturlige fænomener, fra talløse højtstående civilisationer og kulturer er noget vi gør klogt i at tage alvorligt.

De var praktiske mennesker, ellers havde vi næppe været her i dag. Og de besad åbenbart en religiøs teknik, der kunne skabe forbindelse til deres guder, som grundlæggende gik ud på at styrke guderne med ofre og hengivelse og til gengæld modtage styrke, inspiration og held til at trives. Varetagelsen af lykken var et fælles anliggende. Gensidig afhængighed og samhørighed. At man i overskuelige fællesskaber samarbejdede om at skabe lykken og opretholde forbindelsen til det hellige, har så givetvis også haft ufattelig betydning for identitetsskabelsen, stoltheden og selvfølelsen, for den kulturelle selvforståelse, sociale sammenhængskraft og folkelige selvopretholdelsesdrift, som vi savner så bittert i dag.

Efter 1000 år med kristen åndsformørkelse skal der meget til for at tilegne os de religiøse færdigheder og genetablere forbindelsen med vores hjemmegroede nordiske gudemagter. Men det er vel ingen gyldig grund at give op på forhånd, fordi vi har lang vej igen. Med vandreruten Gudernes Stræde har vi fået et glimrende redskab til at opfange og kanalisere en stor mængde af den folkelige religiøse længsel, som i disse tider er begyndt at røre på sig. Det er bare med at komme ud i natur- og kulturlandskabet og høre forfædrenes kalden og magternes hvisken.

Man kan med fordel, som vi 9 gjorde den 17 oktober, på udvalgte steder dele et horn mjød med hinanden og magterne. Man kan bringe andre offergaver og man kan dedikere, hellige eller indvie sin anstrengelser til guderne, forfædrene eller naturkræfterne.

En vandring gør ingen gudesommer. Men vi er på vej. Og der er ingen tvivl om at det på mange måder vil være gavnligt, hvis flere og flere samler sig og benytter Gudernes Stræde med et åndeligt formål. Vi kan skabe en tradition

for religiøse fællesvandring overalt i Nordens natur. En åndelig bevægelse – i bevægelse.

Hedensk Helse

Motion og sundhed, fysisk styrke og udholdenhed er oppe i tiden, heldigvis. Og med tanke på vikingetidens kropsidealer og Tacitus' vidnesbyrd (1. årh evt.) om nordboernes fremragende fysik, kan vi vist roligt slå fast, at det har været god nordisk skik hele vejen gennem jernalderen og givetvis også bronzealderen, at være stærke, veltrænede og på alle måder i topform. Og med henblik på de gamles helhedstænkning har det naturligvis også været et åndeligt ideal at være så gode redskaber som muligt - for guderne og videreførelsen af slægten og forfædrenes kraft, for omgangen med det hellige.

Som fuldblods polyteister har de gamle nordboere været optaget af i fællig med guderne at opretholde livets og årets kredsløb, at holde det store hjul i gang. Ligesom de ikke har lidt af det monoteistiske livsfjendskab og ønsket om at den syndige verden skal gå under i al evighed, har de heller ikke forsaget noget urent legeme, syndigt i alt dets kropslighed, ej heller dyrket noget had til kvinden, denne den kødeligste bærer af livet.

Tværtimod, har de lidenskabeligt dyrket livet med alle dets livsytringer, sanselighed, glæde, kærlighed, voldsomme følelser; de har dyrket den fysiske styrke, behændighed, hurtighed, krigsduelighed, udholdenhed, sundhed. Livsbejaende til benet.

Stærke og sunde har de kæmpet for at videreføre slægten og blodet, de har stræbt efter bedrifter og heltegerninger der kunne gøre dem værdige til gudernes venskab og hæderens udødelighed. De har levet fuldt og helt, krop og sjæl, hjerte og ånd uadskilleligt; og deres religion, deres omgang med det hellige, i det daglige og ved festlige højtider, har været den uundværlige kerne i deres hele virke.

Nu bliver man selvfølgelig ikke navnkundige krigerfyrster af en gåtur, men for det magelige, moderne menneske er en vandretur på knap 40 km, alligevel en præstation som vanskeligt klares af de (vilje)svage. Det er et skridt på rette vej. Og tilegner man sig den gode skik regelmæssigt at vandre langt, så vil det styrke både sjæl og legeme, og i øvrigt tilskynde almen veltrænethed.

Det er uden tvivl i den nordiske ånd at være i topform, og da der jo også skal være plads til festlige mængder af kød og mjød, så kommer vi slet ikke uden om alvorlig træning og bevægelse for vor tids hedninge, der påtager sig det ærefulde hverv at genoplive og videreføre den gamle skik, og som jo må være forbilledligt sunde og stærke, så det kan ses og mærkes at Nordens indfødte religion er forbundet med kraft og helse.

På Vej

Vandreturen den 17 oktober blev arrangeret af *Hefjendur* en blótgruppe der er samlet i frændskab om helligholdelsen af Nordens gudemagter, landområde og folkeæt, og ved dyrkelsen af disse tre forbundne, væsensbestemmende grundbestanddele er det vores mål at hævde Nordens ære og lykke.

I en tid hvor totalitarismen og ensretning truer fra mange sider, hvadenten det er globaliseringens overproducerende forbrugersisme, monoteistiske anslag

mod ytringsfriheden, politistatens overvågningssamfund eller masseimmigrationens, overbefolkningens og forureningens kaos, så er der brug for at kæmpe imod, for folkelig forskellighed og kulturel mangfoldighed. Det er tid til at alverdens folkeslag tager ansvar for deres landområde, deres natur, kultur og identitet. Denne kamp for vores kulturelle, åndelige og etniske egenart er global, men den må føres fra de respektive kulturregioner, og hvis vi skal redde verdens mangfoldighed må vi starte i det hjemlige, vi må starte med at finde os selv, vores særpræg og nordiske identitet. Det bliver en kamp, men det er en kamp for fred, for at vi kan leve fredeligt med alverdens folkeslag, der nok kan have anderledes skikke og guder, men dog viser omsorg for deres eget folk og naturområde, og dermed for den jordklode som vi alle er fælles om.

Således kan man anskue vandringeren på Gudernes stræde som en fredsmarch, som et ønske om at opnå samhørighed og fællesskabsfølelse i Norden, og som et skridt på den vej vi efter bedste overbevisning mener kan føre til fred på jorden.

Det var et stort øjeblik at stå i sluttet kreds ved skibssætningen i Lejre og hæve mjødhornet til hilsen og hyldest, og mærke kroppen og sindet gennemstrømmes af den kraftfulde glæde over fysisk og mentalt at have gennemført, og vide at dette var blot den første af en lang række åndelige vandring på Gudernes Stræde. En sjælden højstemthed! Inden længe, nok omkring forårstid går vi fra Lejre til Isefjord, og nær midsommer går vi hele ruten i et stræk fra solopgang til solnedgang.

Det er vores ønske og håb at mange danskere vil benytte Gudernes Stræde, og at den ganske nordiske folkeæt i stor stil vil bevæge sig ud i naturen på lange meningsfulde vandreture og finde den identitetsmæssige selvforståelse, kulturelle sammenhængskraft og åndelige forbindelse til vores land og vores gudemagter, som nok er nødvendig hvis vi skal klare de forestående udfordringer og skabe en lykkelig fremtid for de kommende slægtled.

Tænk om blot en lille del af de ufattelige menneskelige og økonomiske ressourcer som vi bortødsler på meningsløst tidsfordriv og ligefrem skadelig overproduktion, blev anvendt på at opbygge kulturfællesskabet, og skabe pragtfulde religiøse festivaller og meningsfulde højtider? Tænk om vi fandt nøglen til at omsætte vores høje sociale kapital, kreativiteten og omstillingsdygtigheden til den evne, vilje og det mod der er nødvendigt for at gøre Norden ikke blot til global vinderregion, men til en foregangskulturkreds, der kan oplyse, hjælpe og gavne hele verden, og forhindre at menneskeheden ødelægger jorden og selve vores eksistensgrundlag?

Måske værd at dagdrømme lidt om på de lange vandreture.

Og lad os passende afslutte med ordene fra Martin A. Hansen i forbindelse med Frøjsdyrkelsen ved Blodhøj:

”Nu er Gudevognen i Gang, på vej ud til de viede Pladser, hvor Folk blotede og festede og dansede, alt sammen for med menneskelig lidenskab at hjælpe Guden med at skaffe Aaring og Lykke over Landet.”

Starkad Storm, Hefjendur

